

Grad Sarajevo
City of Sarajevo

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Kanton Sarajevo
Grad Sarajevo
GRADSKO VIJEĆE

Broj:
Sarajevo, __. __. 2022. godine

Na osnovu člana 26. stav 1. tačka 2. i člana 74. stav 1. Statuta Grada Sarajeva („Službene novine Kantona Sarajevo”, broj 34/08 – prečišćeni tekst), Gradsko vijeće Grada Sarajeva, na __. sjednici održanoj __. __. 2022. godine, primilo je k znanju

Informaciju o provođenju Odluke o pristupanju projektu obnove i rekonstrukcije Astronomskog opservatorija Trebević

PREDSJEDAVAJUĆI GRADSKOG VIJEĆA

Jasmin Ademović

Grad Sarajevo
City of Sarajevo

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Kanton Sarajevo
Grad Sarajevo
GRADONAČELNICA

Informacija
o provođenju Odluke o pristupanju projektu obnove i rekonstrukcije Astronomskog
opservatorija Trebević

Predlagač: Gradonačelnica

Obrađivač: Služba za urbano planiranje, investicije,
stambene i komunalne poslove

Sarajevo, juni 2022. godine

Adresa: Hamdije Kreševljakovića 3
71000 Sarajevo, BiH
Tel: +387 33 407 443
Fax: +387 33 208 341
Email: grad@sarajevo.ba
Web: www.sarajevo.ba

UVOD

Osnovni podaci o Astronomskom opservatoriju na Trebeviću

Zgrada Bistrik kula Trebević izgrađena je za vrijeme Austrougarske za vojne potrebe. Kula je nakon Drugog svjetskog rata izgubila svoj vojni značaj pa je 60-tih godina prošlog stoljeća predata na korištenje Univerzitetkom Astronomskom društvu Sarajevo, koje je u periodu između 1969. i 1972. godine na tom mjestu formiralo jedini astronomski opservatorij u BiH koji je bio okosnica popularizacije astronomije, amaterskog stručnog i naučnog rada za cijelo područje BiH, ali i regije. Na staru tvrđavu dograđene su dvije kupole sa instrumentima za promatranje neba, a pored tvrđave podignuta je i posebna nova zgrada opservatorije na kojoj se nalazila treća kupola, prečnika 8 metara. Nova zgrada Opservatorije (desetak metara od austrougarske tvrđave) izgrađena je u periodu 1975.-1982. godine. Četverospratna zgrada je na vrhu imala kupolu prečnika 8 i teleskop prečnika 62cm, tada jedan od tri najveća u bivšoj Jugoslaviji.

Opservatorij, koji je vremenom postao jednim od simbola Trebevića i Sarajeva, imao je sve uslove za višednevni boravak astronoma te biblioteku i fotolaboratorij.

Predratno UADS realizovalo je sljedeće ključne aktivnosti:

- popularizacija astronomije u najširem smislu u BiH i regiji.
- javna posmatranja neba pomoću teleskopa.
- izdavačka djelatnost (preko 30 knjiga, postera, mapa).
- obavješćavanje javnosti o svim značajnijim astronomskim pojavama i događajima kao što su pomračenja Sunca i Mjeseca, pojava kometa, počeci godišnjih doba, izlasci i zalasci Sunca i Mjeseca itd.
- pomoć učenicima i studentima pri izradi projekata za takmičenja, matorske i diplomske radove sa područja astronomije.
- snimanje fotografskog atlasa neba (Sarajevski Atlas Neba) u periodu od 1972.-1978. Na oko 1000 staklenih fotografskih ploča osjetljivih na crveni i plavi dio spektra snimljeno je cijelo sjeverno nebo.
- trogodišnji projekat patrolnih posmatranja sjajnih meteora – bolida pomoću kamera tipa „riblje oko”.
- fotoelektrična fotometrija (mjerenje promjena sjaja) Be zvijezda u okviru međunarodne saradnje.
- posmatranja i snimanja pomračenja, kometa, asteroida itd.
- organizacija ljetnih i zimskih škola astronomije, astronomskih vikenda, takmičenja i sličnih manifestacija.

Tokom posljednjeg rata kompleks opservatorije na Trebeviću pretrpio je teška oštećenja, a svi instrumenti su uništeni ili odneseni.

Zatečeno stanje i provedene aktivnosti

Grad Sarajevo je, cijeneći trenutno stanje po ovom pitanju i opredjeljenje da se Trebević ponovo revitalizira i vrati građanima na korištenje u punom kapacitetu i sadržaju koji nudi, odlučio da krene u realizaciju projekata obnove Astronomske opservatorije na Trebeviću.

Kao prvi korak donesena je Odluka o pristupanju projektu obnove i rekonstrukcije Astronomskog opservatorija Trebević („Službene novine Kantona Sarajevo“, broj 41/21) kojom je dat pravni osnov za daljnje postupanje i smjer djelovanja.

Između ostalog, data je saglasnost i ovlaštenje gradonačelnici Grada Sarajeva i Pravobranilaštvu Grada Sarajeva da, u okviru svojih nadležnosti, poduzimaju sve potrebne pravne, organizacijske, tehničke, administrativne i finansijske radnje i aktivnosti u cilju uspješne realizacije Projekta, kao i da poduzimaju radnje na rješavanju imovinsko-pravnih odnosa putem odgovarajućih pravnih poslova.

Također, potrebno je istaći da je prepoznata važnost saradnje sa obrazovnim ustanovama i institucijama, organizacijama civilnog društva i drugim nivoima vlasti kako bi se obezbjedila potrebna naučna ekspertiza i adekvatan kadar koji će biti osposobljen upravljati naučno-istraživačkom komponentom projekta.

Uvidom u katastarske i gruntovne podatke za predmetne i okolne parcele utvrđeno je da nekadašnji objekat Opservatorije nije nikad uknjižen niti uplanjen, vjerovatno zbog rata koji je onemogućio te aktivnosti, a predmetna parcela se vodi kao gradilište ukupne površine 286m² sa upisanim pravom posjeda Zavoda za izgradnju Grada, odnosno sadašnjeg **Zavoda za izgradnju KS**.

Općina Stari Grad je upisana kao vlasnik i posjednik parcele od 170m², odnosno Austro-Ugarske tvrđave sa dvorištem i zemljištem ispod tvrđave.

Pristupni put koji vodi do objekta Opservatorije i okolni prostor nalazi se na parceli čiji je posjednik **JP „Sarajevo šume“**.

Važno je istaći da se lokacija Astronomske opservatorije na Trebeviću nalazi u zaštićenoj zoni I kategorije.

Grad Sarajevo je pribavio Elaborat zatečenog stanja koji je stručno procijenio trenutno stanje objekata, odnosno evidentirao zatečena oštećenja i načine sanacije odnosno rekonstrukcije.

Nadležna služba i Pravobranilaštvo aktivno rade na iznalaženju najboljeg modela rješavanja imovinsko-pravnih poslova sa ova tri navedena subjekata kako bi se ovaj značajan projekat realizovao.

Paralelne aktivnosti se rade na više bitnih oblasti te je važno istaći saradnju sa civilnim društvom, odnosno sa astronomskim društvom Orion, kao trenutno jednom i najozbiljnijom organizacijom koja se bavi sa oblasti astronomije u BiH.

Predstavljene su nam moguće koncepcije obnove kompleksa opservatorije. Ono prema čemu Grad Sarajevo treba težiti je optimalna i progresivna koncepcija obnove, ne samo fizičkih objekata, nego i ulaganje u razvoj astronomije kao grane nauke koja je apsolutno nerazvijana u gradu Sarajevu i BiH. Posljednja smo zemlja u Evropi bez astronomske opservatorije i institucijalnog univerzitetskog istraživanja ove naučne oblasti. Čak nas je i Kosovo preteklo u ovoj oblasti i pokrenulo aktivnosti na izgradnji svoje opservatorije, a Ruada u kojoj je u isto vrijeme kad i kod nas bjesnio rat, šalje svoje mini satelite u svemir.

Kao optimalno rješenje za ovaj projekat smatramo ideju da se ovaj kompleks izgradi kao „Astro Park Trebević“. Ovo rješenje pored fizičke obnove i izgradnje objekata treba da sadrži dvije komponente koje bi projekatu dale puni smisao i samoodrživost.

Naučno-istraživačku komponentu projekata je neophodno uraditi sa stručnjacima iz oblasti astronomije kao bi se postavili kvalitetni i smisleni temelji za razvoj ove nauke, odabrala adekvatna i kvalitetna tehnologija koja može odgovoriti na zahtjeve savremene astronomije, te osmislilo optimalno upravljanje ovim kompleksom.

U tom smislu, važno je istaći zainteresovanost Univerziteta u Sarajevu za pokretanje Katedre za izučavanje astronomije na Prirodno-matematičkim fakultetom te im je neophodno dati podršku u tom smislu. Na ovaj način bi se riješio deficit neophodnih kadrova koji mogu preuzeti upravljanje buduće astronomske opservatorije i razvoj same astronomije kao nauke u BiH.

Ekonomsko-turistička komponenta, također, je veoma važna za samu samoodrživost projekta, a kako bi se obogatio sadržaj sa dodatnim naučno-edukativnim i ugostiteljsko-turističkim sadržajem.

Elaborat o društveno-ekonomskoj opravdanosti

Grad Sarajevo da bi našao najoptimalnije i najkvalitetnije rješenje obnove ovog kompleksa naručio je Elaborat o društveno-ekonomskoj opravdanosti obnove Astronomskog opservatorija Trebević. Očekujemo da Elaborat bude završen do kraja augusta 2022. godine.

Ključna pitanja na koja elaborat treba dati odgovor

Sagledavajući trenutnu situaciju, predmetni Elaborat treba dati odgovore na sljedeća pitanja:

- društvene i finansijske opravdanosti obnove i restauracije kompleksa Astronomskog opservatorija Trebević,
- optimalan smjer i obim naučno-istraživačkog rada,
- procjenu potrebnih ulaganja u obnovu i restauraciju po vrstama ulaganja,
- tri varijante mogućih ulaganja, i to: samo za namjenu opservatorije, dodatno i za namjenu ugostiteljskog prostora u kojem bi boravili posjetioци opservatoriju te u trećoj varijanti i za namjenu planetarija,
- potreban broj zaposlenih na opservatoriju u sve tri varijante sa stručnom spremom i opisom poslova i procjenom troškova bruto plata zaposlenih,
- Procjenu troškova funkcionisanja opservatorija u sve tri varijante,
- listu potrebnih dozvola za rad objekta,
- analizu okolinskih faktora nužnih za rad opservatorija,
- procijenjenu realnu dinamiku obnove i restauracije astronomskog opservatorija,
- prijedlog modaliteta dobivanja prava na korištenje predmetne imovine opservatorije i okolnog zemljišnog platoa od stvarnih vlasnika,
- analizu potencijalnih korisnika,
- prijedlog modela upravljanja kompleksom,
- procjenu visine i strukturu prihoda za sve tri varijante,
- analizu rizika.

Ciljevi elaborata

Osnovni ciljevi elaborata jesu:

- da se utvrdi postojanje stvarne društvene potrebe za jednim ovakvim kompleksom,
- da se utvrdi optimalan smjer i obim naučno-istraživačkog rada koji je moguće obavljati,
- da se predloži najprihvatljiviji pravni modalitet korištenja navedene imovine,
- da se analiziraju relevantna moguća ograničenja u redovnom funkcionisanju opservatorije,
- da se sagledaju tržišni potencijali i kapaciteti opservatorije,
- da se prezentuju aktivnosti koje bi se mogle realizovati u radu opservatorija,
- da se izvrši procjena budućih prihoda i troškova funkcionisanja opservatorija,
- da se utvrdi kratkoročna i dugoročna društveno-ekonomska opravdanost rada opservatorija,
- da se izvrši procjena povrata na ukupnu imovinu opservatorija.

Očekivani rezultati elaborata

U skladu sa naprijed postavljenim ciljevima, ključni rezultati koje Elaborat treba proizvesti su:

- jasna i obrazložena informacija u pogledu potrebnih pretpostavki koje je potrebno ispuniti kako bi se pristupilo obnovi i restauraciji, kao i prikaz potencijalnih rizika.
- utvrditi društveno-ekonomsku opravdanost obnove i restauracije opservatorija putem standardnih ekonomskih pokazatelja,
- definisanje optimalnog smjera i obima naučno-istraživačkog rada, modela upravljanja, organizacione strukture opservatorija, potrebnog broja zaposlenih i dinamike upošljavanja,
- utvrditi optimalan obim usluga koje opservatorija treba nuditi posjetiocima, a shodno tržišnom potencijalu,
- procijeniti visinu potrebnih ulaganja u obnovu i rekonstrukciju prema tri moguća scenarija.
- nivo tehničke opremljenosti (naučni instrumenti) potreban za rad opservatorije.

Naredni koraci

U 2022. godini planirano je riješiti imovinsko-pravne odnose na kompleksu Astronomskog opservatorija kao preduslov za realizaciju projekta. Također, nakon što Elaborat o društveno-ekonomskoj opravdanosti bude završen i pokaže najoptimalnije rješenje za korištenje ovog kompleksa, potrebno je izraditi Idejno rješenje samih objekata koje će odgovarati ambijentu i namjeni.

Pored navedenog, možda najbitnija aktivnost koja se treba obaviti je saradnja sa Univerzitetom, jer najveći je problem naći edukovan i stručan kadar koji će naučno koristiti kapacitete te opservatorije, kako projekat obnove opservatorije ne bi bio samo projekat obnove građevina, nego i projekat obnove astronomije kao nauke.

Grad Sarajevo će uložiti maksimalne napore da u 2022. godini završi aktivnosti na rješenju imovinsko-pravnih odnosa, da pribavi Idejno rješenje i Glavni projekat obnove Astronomskog kompleksa Trebević, zatim u saradnji sa Univerzitetom u Sarajevu obezbijedi adekvatnu stručnu edukaciju kadra koji može voditi buduće edukativno-naučne aktivnosti iz oblasti astronomije, te eventualno ishoduje potrebne dozvole za sami početak građevinskih radova.